

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

»ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК« излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду »Краљев трг« до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скуљача или на пошти. Цена је листу: седима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, званичницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостиничарима и механџијама из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се по овој цени могу претплатити само преко својих командири полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Поједини бројеви »Полицијског Гласника« не продају се. Рукописи не враћају се.

ФАНАТИЗАМ КАО ИЗВОР ЗЛОЧИНА

(СВРШЕТАК)

Основни је наука ове секте у догми: да се пророк јавља као човек, који јој је Бог. Код хришћана само се Исус Христос јавља као Бог и човек, код шибаника њихов пророк представља Бога. У току времена оснивалац секте мало по мало заборављан је, те стадоше важити ова правила: сваки човек, обдарен даром прорицања, може постати пророком, а сваки пророк уз то је и Спаситељ, човек који постаје сином божјим. Њему се они моле као Богу, њега поштују као Бога, његове речи њима су јеванђеље. А како се нервозна лица лако занесу, може се појмити како је велики број тих спаситеља. Свака група (шиф, општиња) шибаника има и свога Христа и своју Богородицу. Услед тога, међу њима нема јединства. Што у једној општини бива, не може се другој стављати на терет.

§ 203. руског казненог законика говори о припадању сектама, које се одликују крвавим празноверицама и фанатичким нападима на свој или туђ живот и другим неморалним и гнусним делима. По том параграфу шибаници су обично повлачени да одговарају. Сад је касациони суд одлукама својим од 29. априла 1892., 8 јула 1892. и 7 новембра 1895 решио, да се пресудом мора увек утврдити која су од тих дела учинили чланови растеране дружине. Само припадање секти по себи није још никакав основ за примену § 203., јер догме појединих друштва никако нису исте. Тиме је већ прописано шта треба извидети. Судија има да утврди: 1., којој секти припадају оптужени и 2. да ли секта доиста чини крвава и неморална дела. Да би се одговорило на ово друго питање, не сме се заборавити чиме народ терети шибанике; народ их окривљује да о свом причешћу приносе људе на жртву и да о сваком скупу вређају шесту заповед. И о једном и о другом било је често говора и у литератури и на суду.

О причешћу шибаника прича Павле Мелников, један од најбољих познавалаца руских секата, ово: На једном скупу своје, шибаници изабери једну младу девојку и кажу јој да је она мати божија; жеља је општине, да се причести телом њеним и телом спаситеља кога има да роди. Ако она пристане, свуку је и метну на почасно место. Сви који су ту обожавају је као Божињу и моле јој се; а пошто се молитва сврши, погасе се свеће и веселје отпочне. Ако божја мати затрудни, општина се понова скупља. Девојка се свлачи сасвим гола и меће у буре пуно воде. За тим јој се одсече лева сиса, а отворена рана ужеже усијаним гвожђем. Одсечену сису исеку све у танке котурове и шибаници их једу. Ако доцније мати божија роди мушко дете, они га прободу и његову крв пију о причешћу, а тело његово сасуше и у прах стуцају. Тај прах сасу у замешено тесто, које по том испеку као хлеб. И тако справљен хлеб замењује им о причешћу тело Христово.

Ако је истина да се шибаници у така дела упуштају, онда се мора признати да канибализма још никако није нестало из Европе. Али је сва прича сасвим невероватна и потпуно неоснована. Једва се да замислити, да би тако млада и уз то трудна девојка могла поднети таку операцију. Па онда, последнице таког осакћавања тешко би се дале сакрити. Увек треба извесно време да така рана зарасте и излечи се. У вековним шумама и брдовитим стенама може бити да су и могла така грозна дела остати непроказана, али то није могуће сада, кад

жандарм иде и у најдаље село. И како овакав злочин није судски доказан, то се сва прича о причешћу шибаника мора сматрати као мит.

Сачувани су акти једне парнице из XVIII столећа, и из њих се може видети, како је нека сељанка из секте шибаника (онда зване квекера) на мукама исказала, да су чинили таква свирепства. Но на другом саслушању порекла је то признање и казала, да је раније тако рекла само да би се опростила мучења. И како је у том процесу заиста већина оптужених у мукама умрла, морамо допустити да се казивање ове јадне жене не узима ни у каква доказа. Па ипак многи писци примају мњење Мелникова. Шта више Пеликан, чије дело о шкопцима и шибаницима важи као класично, тврди, да се убијање мушког детета не да као неистина одбацити, ако и јесте невероватно сакаћење матере божје.

Прелазећи на другу тачку оптужбе, морамо признати, да шибаници живе најнеморалније. Према томе лако је могуће, да се о њиховој служби божјој одигравају гадне сцене. У принципу они су аскети, јер одбацују брак. Али како се некажњено не могу вређати вечни закони, то се у њих развио живот пуст, који је народу за подсмех. Њихова је божја служба у певању песама и молитава уз бестидне игре. Игра има тај циљ, да толико надражи осећања, да пророци падну у занос, да дођу ван себе. Да би се то постигло, жене се свлаче сасвим голе, а чланови дружине, играјући, шибaju један другог. Кад се само помисли да су ови секташи без породице, може се мислити шта све бива при тој церемонији.

Све је ово утврђено фактима, у које се не да сумњати. Године 1889. расправљана је пред судом сибирским једна парница, у којој је истрагом доказано, да је оптужени био старешина једне општине или дружине, која је одбацила уставну браку. После службе божје обљубе су вршене у кући у којој се Богу моле. Сам оптужени узимао је за се у постељу више жена. По тим фактима поротници узеше као доказано, да је у тој општини служба божја скопчана с неморалним сценама.

Парница, коју ћемо сад испричати, има већег интереса са гледишта криминалистичког, јер је оптужени учинилац тешког злочина.

13. јуна 1869. год. би затворен у губернији саратовској један сељак и једна сељанка, што су као помамни јурили кроза село, најжешће шибajuћи коње. Жена је била сасвим гола и кочијашила је, а човек је од одећа имао на себи само једну женску кошуљу, по лицу и по телу био је упрекан крвљу, која тецијаше из више рана. Обоје су били толико узбуђени, да су их морали држати људи за пијане или луде. Лако је било дознати ко су: сељак се звао Стазенков, а његова пратитељка Параскева Колесникова.

Истога дана нађен је близу села леш једне младе девојке са страховитим повредама. Брзо се сазнаде све.

Убијена девојка звала се Швецова и припадала је секти шибаника као и Стазенков и Колесникова. Јуна 9. били су сви троје код свог пророка Катасонова и на колима враћаху се кући. У колима седијашу још два верска друга: сељак Колесников и девојка Ковтунова Швецова. Неко време возили су се мирно, а кад беху поред једног језера, Колесникова, коју су поштовали као матер божју, заповеди, да Ковтунову баце у воду. И ово је одмах извршено, ма да се она, јадница, веома

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.ibranka.com

браћу. За тим нападне Стазенков, опет на заповест матере божје, Колесникова и стане га на сав мах шибати. Како се овај не могаде одбранити, стане бегати и сакрије се у једну јаругу, из које је могао гледати шта ће још бити. Стазенков остаде с обема женама; сви троје збаце своје одело и започну неморалну игру, у којој се узајамно и љубљаху и туцијаху. Игра беше све помамнија, док од једном не шчепаше Стазенков и Комесникова девојку и довукоше колима. Ту привезаше несретницу за точак, седоше у кола и шибашу коње. Кад девојка би мртва, оставише је на путу, а Стазенков и сам падаше под точкове, те мати божја два пут колима пређе преко њега. По том диже полу онесвесла човека у кола и хитно гоњаше даље. Све те свирепе појединости истрагом су доказане; оптужени нису ни порицали своју кривицу. Само Стазенков изјави, да је убиство учинио тврдо верујући, да ће божја мати бити у стању оживети мртву Швецову.

Ова парница даје прилике да се мало дубље загледа у интиман живот шибаника, што је иначе врло ретка ствар. Ту су најгрозније сцене јавно одигране; а игра крај језера само је продужење оних сцена из куће где се Богу моле.

Така дела природно је да не могу проћи некажњена, нити се могу извинити религиозном занесеношћу. Колесникова и Стазенков као убице судом су осуђени на 17½ година тешкога рада у Сибирији.

Овака веза полног и религиозног заноса није у осталом само код руских секташа; тога има и код секташа финијег друштва Немачке и Француске.

Најинтереснији пример за то могу бити кенигсбершки Богумили. Њихов нарочити круг основала су почетком нашег столећа два попа, Ебел и Дистел. Обреди су им били сасвим особити. Право исповедања одузеле су жене људима и исповедани дужан је не само да исприча сва своја дела него и све мисли. И што је прича пунија појединости и бесрамнија, тим човек бива више хваљен да тим више цени Бога који мекша срца окорелих. На скуповима дружине уобичајено је љубљење и грљење; кад има кога са стране, церемоније су украшеније. Кад се каже, да су од жена многе биле младе, лепе и враголасте, може се мислити шта је све у секти бивало. Још гори пример имамо из литературе француске. У књизи *Là-Bas*, од J. K. Huysmans, Paris 1896., описан је један гнусан скуп, који је носио име „црна литургија“. Литургија је читана у некој старој, запуштеној капели, али не у славу Богу него ђаволу. Велику службу служио је неки свештеник, који је због својих порока лишен чина и достојанства. Требник беше пун тако бестидних ствари, да је свеколико друштво падало у највећу полну усхићеност и занос.

С гледишта казнено-правног такве ствари не могу бити индиферентне, али оне једва да су предвиђене и у казненом законнику Немачке, јер § 168. узима у вид поглавито ружење цркве, а § 360. тиче се само истуца. Само § 203. руског казненог закона бије зло у главу. Зато је тај параграф задржан и у пројекту новог руског казненог законика.

* * *

Шкопци или евнуси, ушкопљеници, секта су, која је постала из шибаника. Ови су по принципима својим аскети, али де facto људи неморални. Како је неморал у њих далеко забраздио, нашао се круг фанатичара, који не само постављају аскетизам као догму, него и једно веома радикално средство прописују, да се сваком претеривању учини крај. То средство јесте шкопљење људи и жена. Идеја кастрације није нова. На истоку су евнуси чувари харема; у капели папиној у Риму узимани су пређе шкопљени певачи, да би издржали висок глас. У оба ова случаја шкопљење има пред очима практички циљ. Али руски секташи примише шкопљење из чистог уверења да је оно нужно за спасење душа њихових из канца ђавољих. Ма да такав наук мора бити одвратан сваком нормалном човеку, ипак је нашао пуно присталица и дружине шкопаца раширене су по свој Русији. Влада се против њих бори свим средствима, која су јој на расположењу. Казнени закон за шкопљење других прети робијом с тешким радом, за шкопљење себе самога депортацијом у источни Сибир. Па ипак не опажа се да је секта заспала у разврату. Зато сваки судски чиновник треба да је тачно упознат са животом и радом ових фанатичара.

За студију овог питања има доста материјала, јер у актима многобројних парница има интересних података. А и литература је доста обилна.

Од већих парница навешћемо ове. Најзамашнија беше расправљана 1876. год. у губернији симферополској. На оптуженичкој клупи седијаше 136 лица; већина њих од 30—35 година живота, а беше и стараца, младића и деце. Ту беше и више њих т. з. „умчих шкопаца“. Овако су звани људи, који се држаху вољом тако јаки, да могу избећи сваки сношај са женом ако се и не шкопе. Према таким шкопцима, по одлуци секата, може се само онда поступити као са кривцима, ако су терали пропаганду за секту. Така одлука сасвим је правилна и оправдана, јер аскетија сама по себи није радња казнено-правна.

Друга велика парница вођена је 1868. против милијунара Плотичина. Главни кривац живео је у вароши Моршанској, губернији тамбовској, и својим богатством имао је велика утицаја на околину. Он сам није се шкопио, али су шкопљени многи људи и жене који становаху у његовој кући.

У московској парници (1871.) против браће Кудрина беше 24 оптужена. Петроградски суд 1870. осудио је њих 58 за шкопљење. Ту се показало, да нису само православни у тој секти, него и лутерани.

То су највеће парнице, а ситнијих је пуно по многим варошима царевине. Велика раширеност ове секте последица је организације и учења њезина. Шибаници се распадају у мноштво „шифова“, који признају само сваки својег пророка; код такве децентрализације разврата секте је слаб и број оптужених у парницама мали. Шкопци на против тврде, да је Бог само два пут међу људе сишао. Први пут у лицу Исуса Христа, други пут у лицу неког Селиванова, који је секту основао. Овога последњег ови обожавају и његове знакове поштују сви шифови. На тај начин општине шкопаца у тесној су вези једна су другом и узајамно се стално помажу. Та је помоћ нужна, јер је пропаганда њихова безобзирна. Придика у том погледу не игра никакву улогу, али игра новац, лукавство и сила. Констатовани су случајеви, у којима су се дали ушкопити људи за извесну суму новаца. Али је грозна пропаганда за шкопљење деце. Поглавице појединих дружина дужни су проналазити породице, које би биле склоне да своју децу даду на науку у великој вароши. Ако родитељи пристану, дете им је изгубљено. Дете се даде изасланику, који општи са дружинама шкопаца, и одведе га у главну варош. Једном у години изасланик доноси родитељима новац и поздраве, али дете више није њихово, оно је уведено у дружину секташа и ушкопљено.

Влади су знане све све замке. Зато је шкопцима строго забрањено узимати туђу децу у кућу.

Природно је да су у парницама противу шкопаца најважнији докази на самој личности оптуженога.

Прави је шкопац ушкопљен. Или су му мошнице одсечене или сам penis. Код жена шкопљење није толико зло. Да се учине сасвим неплодним, нужно је уклонити јајнике. Но за тако компликовану операцију није прост сељак. Зато се они задовољавају само усецањем усмина и сисних брадавица, верујући да се тиме умаљује драж организмова.

У новије време бива шкопљење мушких начином лукавијим. Мошнице се не одсецају, него вештачки атрофују, јер оператори повреду семене канале убодом или систематичким исецањем мошница. То траје често недељама, али се постизава исти циљ као и одсецањем мошница. Уз то ова нова метода има и ту корист по оптуженога, што веома отежава рад физика и истражног судије. Ако нема уда и мошница несумњиво је да је оптужени шкопљен; али никако није лако констатовати да је атрофовање мошница вештачки изведено.

Тако страховито осакаћење, какво је шкопљење, руши организам човеком, на име лица мушкога. Мишићи омлитаве и наступа потпуна раслабелост; ако је случај шкопљења са дететом, одмах се мења и израда костура. Зато се и дају лако познати шкопци по безбрадном и подбулом им лицу, по својственом им високом гласу. По занимању обично су мењачи новаца (сараџи) и фабриканти трака (пантљика), јер их конституција чини неподобним за тежи рад.

Парнице противу шкопаца од особитог су интереса за криминалисте, јер јасно казују колико је важно студијом старих аката прибирати искуство, да би се могла како ваља це-

нити одбрана оптужених. Шкопци су конструисали читав систем лажи. Они никад не признају, кад се оптужују за шкопљење других, колико да би себе сачували од тешка рада у рудницима сибирским, толико да би заштитили поглавице секташке. Ако ко не може порицати да је заиста ушкопљен, онда пориче сваку везу са дружином шкопаца и брани се да га је ушкопио неко непознат му и у сну, или да га је ушкопио неко који је већ умро, или кад је још млад и сувише био, те о томе ништа не зна, нити зна за какве болове, или да је тај део тела изгубио каквим ударом или болешћу.

Морамо поменути још једну измишљотину шкопаца, која вреди да уђе у литературу. Мислимо на драговољна признања, која се јављају с времена на време. Полицији и суду јавља се један и покајно признаје да је пуно људи ушкопио. Отвара се истрага, оптужени прича све појединости и казује судији читав низ лица, које је против воље њихове ушкопио. Именована лица буду позвана и она у оптуженоме познаду лице које их је осакатило, пошто им је претходно дал нешто да пију, те им тиме одузело могућност да се бране.

Таких процеса има чешћих. Код суда у Орељу био је претрес против неког старог војника, који признаваше да је ушкопио 45 лица; код суда у Шаркову осуђен је други, што је узео на се да је 60 лица ушкопио; у једној парници код суда у Курску био је број жртава на 106, у другој на 114.

Сваки паметан човек видеће одмах да тако самооптуживање нема ништа истине у себи. То је само вешт маневар, да се законе они који руководе сектом. Осуда законска пада на сиромаша, који је за новац и лепу реч примио на себе кривицу других. Прави кривци су умакли суду, да и даље раде на повећању секте. Зато и мислимо да имамо права казати да је фанатичка секта шкопаца најопаснија.

Ако бисмо се кад упитали како да се држи судија према овим злочинима, без колебања одговорили бисмо: да чини своју дужност, јер „никакав злочин да се не извини религиозним заблудама.“*) А влада, која има да се брине за јавну сигурност и сузбијање злочина, не сме заборавити, да је образовање народно једино средство, које је у стању да сузбије фанатизам. „Светлости, више светлости“ мора се уносити у тавну, непросвећену масу народну.

ПРИГОДА НА БАДЊЕ ВЕЧЕ

(Јан Неруда)

Беше бадње вече и ја сеђах у гостионици. Нисам нигда то вече прослављао у породичном кругу, али ми тога и не би нигда жао. Још док дететом бејах, бивао сам равнодушан према тој красној и поетској свечаности; нигда нисам имао узрока да се доласку бадњега вечера радујем, или да за одласком његовим жалим. Наше домаће прилике нису тога дана допуштале никаквих промена. Риба ми бејаше позната само с тржишта, где бих престајао по читаве часове посматрајући та нема и тајанствена створења; за божиње дрво сазнао сам гледајући кроз прозор у станове туђих људи, исто онако како то новелисте описују одвећ често и до одвратности лепо. Па ни то не могу рећи, да сам у таким приликама осећао какав особити немир, што и ја немам тога уживања, будући бејах дете особита карактера, така карактера, какав се код деце назива огуланошћу, код одраслих резигнација. То беше огуланошћу просјакиње, која по цео боговетни дан престоји на земљи и мразу, види раскош и свуда око себе чује срећне и задовољне гласе, па ипак не завиди ничему и никому.

Па ипак поменутога дана осећах се некако непријатно. У целој пространој и празној гостионици цароваше тишина. Седео сам за столом сам и замишљен, а послуга око удаљена дугачка стола, која беше при вечери, не сметаше ми ни најмање у размишљању, шта више баш је некако све то одговарало особитом душевном расположењу мом. Осећао сам се напуштен од целога света, као да нисам имао ни једног јединог пријатеља, који би ме се сетио при породичној свечаности тога дана, као да у целом пространом свету не имаше ни једног срца, које би ми било наклоњено и које би се могло

*) Писац овде наводи речи из највише заповести Цара Александра II. од 23. окт. 1859.

веселити са мном заједно. Изгледао сам самоме себи као лед ледени, од кога многи студом задркће. Моји познаници — нисам могао, нисам смео и нисам хтео рећи пријатељи — били су сада збиља блажени, сваки на свој начин, забављаху се са својима и јамачно ме се нико, нико и не сеђаше. При мојој „огуланошћу“ нисам, до душе, ни осећао сувишан бол, ама ми некако ипак бејаше тесно око срца.

Загледах се у трепераву светлост, која богато расипаше светле зраке по свој гостионици и када тргнем очи, истом тада смотрим да ипак нисам ту сам самцит, већ да за супротним столом седи још неко, кога нисам одмах приметио. Седео је с главом на сто положеном, седео је тако све до мога долазка. На моје питање, ко би то био, одговори момак: „Некакав пијанац!“ Паде ми сада у очи и његово извештало рухо.

И опет се замислим и бесциљно упрем поглед на спаваљиву особу.

На један пут диже се нагло овај други гост и сасвим окрену лице према светлости. Десном руком брзо обриси очи — по лицу му тецијаху сузе. „Тај заиста није пијан, а баш и да је данас, то Бог зна какав је томе узрок!“ помислим у себи и добро му загледам у лице, нећу ли у њему угледати кога од својих познаника. Лице му не беше мушке лепоте, али имађаше на себи јасан израз мушког трпљења. Дубоке боре браздаху му чело и лице као доказ, да је тај човек прошао многим трновитим путем. У том смотрим да ме и његово око, сузом помуњено, чудновато посматра. Приметио сам, да му је мој испитљиви поглед непријатан, можда и увредљив.

„Добро вече, господине!“ отпочнем ја.

„А зашто?“

„А зашто опет не?“

Он ћуташе.

„Прослављате бадње вече баш као и ја. Како изгледа, и ви немате пријатељска круга, у коме би сте —“

„Шта се то кога тиче“, прекиде ме он.

„Имаш право“ — мислим у себи, ма ништа више не рекох, но отпочнем полугласно звиждукати некакав марш, куцкајући при том ножем у чашу.

Прође неколико минута.

„Ха, ха, ха!“ зачу се на један пут са супротне стране. Зачуђен и увређен погледам опет тамо.

„Изгледа, да сам господина увредио. Е, дабогме, млада крв не подноси неуглађеност!“

„Допустите, господине —“

„Е, па да допустим, само ми реците шта сте ради! Знам како је младом човеку, када о бадњем вечеру седи у туђој гостионици, где све изгледа као у гробници, где седе два, три човека растурена по кутовима, где сваки ћути, као да би сутрашњи дан имао бити дан самоубијства. Тада је и старијим људима хладно око срца а нек'мо ли млађем свету.“

Подиже се, узе своју скоро већ испражњену чашу и приђе, те седе крај мене.

„Оно — то је истина — не да се порећи“, настави, „да бадње вече има у себи много поезије. Хтео — не хтео, опирао се како му драго, тога дана као ни једног другог у години овлада тобом неко особито нерасположење, у кратко речено сунчева сјаја. Она тишина људи, она тишина припремања, па весели погледи радознале дечице, која једнако поскакују, све то доводи на друге мисли и онога, ко није дететом учествовао у томе породичном весељу. У богата као и у надничара, деца се подједнако радују, ама и одрасли осећа се тога дана, као да га облеђу, као прах у сунчевом зраку, све сами мали анђелчићи, с оним воштаним лишцем и нежним, злаћеним власима. Изгледа му, као да би се по свему зраку орило оно крепко, одушевљено „Слава на висинама!“ дирљиво као звуци Еолове харфе у звучној хармонији највиших тонова с онима непојамно дубоким.

Зачуђено погледам му у лице: очи му беху у пола затворене, а лице му обузе лаки плам.

„А дабогме — када човек дође у вече усамљен у гостионици, па радост бадњега вечера одмери према цени јеловника — онда дабогме — да нећете већ пићи, господине? Могли би донекле и у друштву. Не бојте се да нећете доћи до речи!“

Изађосмо заједно. Напољу вејавица — бадњи дан много губи када није тих, а у вечер вејавица. Неко време корачасмо ћутке правцем, кога се непознати прихватио.

»Ваш ми је лик познат, господине«, почнем ја.

»Познат? А може бити! — Људи једне судбе много сличности имају у лицу. — Но ваше питање имало је други циљ, хтели сте управо знати ко сам ја«.

»Могуће«.

»Па што вам баш не бих то и казао! Сиромаштина није срамна, јел'те? То се тако обично вели, али по кашто виђамо и код оних, који су одгајени на влажној слами, место на меку душеку, код оних, који невољу своју сматрају за неизбежну, судбом опредељену — како у приликама покривају наготу своју ритом или и неком моралном закрпом. Јер откуда би и могло бити оно подло улагивање!« Заћута и ја му не сметам.

»Глупости!« поче опет снажним гласом и настави брзо.

»Рећи ћу вам то укратко. Шта сам сада? Убожак! А шта сам био? Истина не милионар, ма ипак богат, те још како богат човек. Јесте ли ви када имали неколико тисућа?«

»На жалост нисам!«

»А ја сам, на жалост, имао. Беше то немарност или глупост, назовите то како хоћете, што ме је урнисало. Био сам велики трговац«.

»И јамачно, као и толики други, у невољи својој нисте имали пријатеља и родбине?«

»То јест, родбина ми није са златом изумрла, већ само пријатељство. У осталом нисам никог ни молио! Једном само имао сам по мало наду, да ћу се опет занимати, па од свега тога не би ништа, баш као оно болесник када му пође на боље, што више у се верује, но што му снага допушта, а тек на један пут он постане рецидиван, те му у брзо дође и крај. Постао сам, дакле, већ просјак, поноситији од млетачког осиротелог племића. Само је штета што нисам и душевно пропао! Док беше новаца, владала је поносита глупост, када новаца нестане, наступил глуна поноситост, но у исто доба и размишљање. — Ах, то размишљање! Једном сам читао како је то глупо, веома глупо, што су само богаташи богати, зашто, вели, није богат и сиромаш! Размишљао сам о томе, или је то бесмислица, или сам ја бесмислен! Да ли сте кадгод и ви о томе размишљали?«

Стаде управо преда-ме. Бесмо већ прешли неколико уских, празних улица и стајасмо баш наспрам врата неке стародревне грађевине. Из далека све се јасније чујаху одмерени, тешки кораки ноћне страже.

»Наставам овде. Када сте се већ тако далеко потрудили, могли би сте се увратити и у мој боравак!« и откључаваше врата.

»Зашто не!« Био сам необично раздраган и ганут.

Узе ме за руку. Корачасмо по степеницама, па онда кроз неке ходнике, па опет по степеницама.

»Затвор је излишан« — врата шкрипнуше.

»Станите да осветлим«. Упали свећу, углављену у грлић једне боце. »Слободно немојте разгледати, јер нећете видети ништа«, и положи свећу на земљу. Били смо — на тавану. Прозорчић беше крпом запушен, у куту слама разастрта, о неком покућанству не беше ни помена. Мноме овлада неки немир.

»Ако ћемо сести, седимо на сламу«, и седосмо.

»Неотесана глупост, нисам могао савладати осећаје а нисам збиља ништа ни помисљао, да ћу када и то ишчегртати. Још нешто, када смо већ на тој речи«. Наслони главу на руку. »Када сам осиромашео, ја се тада заљубим. Сиромаш и заљубљен, па још у богато чељаде. Покојни Коцебу, кога је Санд зар због тога убио, што је градио лоше трагедије, написао је негде, да је заљубљени сиротан свадбени гост без свечана руха, кога с врата одгоне! Па и мене су с врата одагнале!« и поче јецати и плакати као мало дете. Узех га за руку, он ми с плачем паде на груди.

»Сутра се прославља рођен дан моје давно већ преудате љубави и тамо ће се, разуме се, веселити, а ја ћу овде скапавати гладан —«

Беше ми га неописано жао.

»Смем ли вам тренутно помоћи малом сумом?« И пружим руку за новчаник.

»Не, не, ни пошто!« и задржа ми руку. »Ја не зарађујем причањем својих јада. Молим вас идите сад, — па дођите опет ако вам се свиди, или ћемо се где и случајно опет састати, само ме сада оставите!« И скоро на зор подиже ме, утули свећу, дохвати ме грчевито за руку и вуцијаше ме тако брзо

низа степенице за собом, да се прибојавах да не паднем. Отвори спољна врата.

»С Богом!« и за мном одмах заклопара кључ у брави. Узех дом добро на око и корачах понајлак улицом. Међава беше стала. Када сам стигао на угао улице, чух опет отварање врата. Окренем се и угледам где промаче мрка сенка људске прилике. Не беше сумње, несретњик тражаше себи олакшања у зимњој ноћи!

Дошавши кући, на моје велико запрепашћење, видим: да ми нема новчаника, па ни сата с ланцем. Сада сам се јаду досетио. Оно беше препреден коцкар. Сву ноћ нисам могао ока склопити. Градио сам психолошке студије. Све доцније трагање за њим било је узалудно. У оној кући није обитавао нико, ко би ма и најмање лично на мога познаника. Таван овај био је одавна пуст и нико се њиме није служио. По њему бијаше још стара, растурена слама и трагови догореле свеће у разлупаној боци.

Годечевац.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског Јефта Угричић

33

Раскољников дође до Вртне улице и сави за угао. Разумихин је гледао за њим замишљено. Најзад, махнувши руком, уђе у кућу, али се заустави наспред степеница:

»Да га ђаво носи!« настави готово гласно: — »говори са смислом а као да... Ама и ја сам будала! Као да луде не говоре са смислом! А Зосимов се, како ми изгледа, баш тога и плаши!« Он се кукну претом по челу. — »Па шта ако... али како да га човек пусти сада самог? Може се и удавити... Ех, баш сам погрешно! Не, то нисам требао!« И потрча на траг, да стигне Раскољникова, али му је већ изгубио трага. Он плуну и врати се брзим корацима у »Кристалну Палату«, да што пре испита Замјетова.

Раскољников оде право на * * мост, стаде на средину, поред оgrade, наслони се лактовима на њу и стаде гледати у даљину. Од како се растао с Разумихином, толико је малаксао, да се једва докотурао доведе. Прохтело му се да седне или да легне ма где на улици. Нагнувши се над водом, бесвесно је гледао у последњи, ружичасти одсјај сунчева заласка, на низ кућа, које су се губиле у све то јачи сутон, на неко далеко прозорче, тамо негде на мансарди, на левој обали реке, које се сијало као да је у пламену од последњег сунчаног зрака, што је за часак ударио у њега, на све тамнију и тамнију воду у каналу и, како је изгледало, с пажњом је гледао ову воду.

Најзад у његовим се очима стадоше вртети некакви црвени колотови, куће се кретоше, пролазници, обале, еквинажи, — све се то поче окретати и играти унаоколо.

На једанут задрхта, можда опет спасен од несвестице једним грозним и одвратним призором. Он осети, да је неко стао поред њега, с десне стране, сасвим уза њ; погледа — и спази жену, повисоку, с марамом на глави, са жутим, дугуљастим, испијеним лицем и са црвеним, упалим очима. Она је гледала право на њега, али очигледно није ништа видела и никога распознавала. На једанпут се она наслови десном руком на ограду, подиже десну ногу и забаци је за решетку, за тим лево, и баца се у канал. Прљава се вода раздвоји, прогута за тренутак жртву, али кроз један минут утопљеница исплива, и струја је лагано понесе низ воду, са главом и ногама у води, леђима на површини и са сукњом надувеном као јастук над водом.

— Удавила се! Удавила се! викало је десетину гласова; људи се згртали, обе су се обале пуниле гледаоцима; на мосту, око Раскољникова, скупила се светина, потискујући га и гурајући одосраг.

— Баћушке, та то је наша Афросињуска! чуо се негде близу плачевни женски узвик. — Баћушке, спасите је! Оци рођени, извуците је!

— Чамац! Чамац! викали су из гомиле.

Али чамац није био више потребан: полицајац стрча низ степенице на уласку за канал, збаци са себе шињел, чизме, и скочи у воду. Није било много посла: утопљеницу је носила вода два корака од силаска, он је дохвати за хаљину де-

сном руком, а левом је стигао да се дохвати мотке, коју му је пружио друг, и утопљеница је била одмах извучена. Положише је на камене плоче силаска. Она у брзо дође себи, придиже се, седе, стаде кијати и шмркати, бесвесно отирући мокро одело рукама. Није ништа говорила.

— Пила је, пила је, баћушке, док јој се није смркло пред очима, извијао је онај исти женски глас, већ поред Афросињушке, — ономад се хтела и обесити, скинули су је са конопаца. Отишла је сад у дућан, а девојчицу оставила код ње да припази, — и ето догоди се несрећа! Мештанка је то баћушка, наша мештанка, одмах овде станује, друга кућа од краја, ето ту...

Светина се разилазила, полицајци су још петљали са утопљеницом, неко викну о полицији...

Раскољников је гледао на све с неким особитим осећањем равнодушности и без икаква учешћа. Њему се згади. — „Не, гадно је... вода... не вреди“, мрмљао је за себе. — Неће бити ништа“, додаде, — нема се шта чекати. Ко оно спомену полицију?... А зашто Замјетов није у канцеларији? Канцеларија је и после девет отворена...“ Он се окрете леђима огради и погледа око себе.

„Па шта ћемо сад!... Нека буде, напоследку! рече одлучно, крете с моста и упути се оној страни, где је била полиција. Срце му је било пусто и отупело. Мислити није хтео. Чак га је и нерасположење прошло, није остало ни трага од пређашње енергије оне, кад је из куће изашао, с намером „да свему учини крај!“ Потпуна апатија заузела је њезино место.

„Шта, то ли је излаз!“ мислио је, издући лагано и тремо обалом канала. — „Ипак ћу да свршим, зато што хоћу... Да ли је само то излаз?... Ах, све ми је једно! Аршин ће простора бити, — хе! Па ипак, какав свршетак! Зар свршетак? Да ли да им кажем и да им не кажем?... Ех... до ђавола? А и уморио сам се већ: да ми је, да гдегод легнем или седнем што пре! Највише ме је стид, што је све тако глупо. Ах, брига ме је опет и то. Пих, какве глупости долазе на памет...“

За полицију је требало ићи све право и на другој раскрсници узети лево: она је била ту на два корака. Али дошавши до прве раскрснице, он се заустави, промисли, окрену у сокаче и пође обилазним путем, кроз две улице, — може бити без икакве намере, а може бити и да би ма и за који минут још продужио и добио времена. Он је ишао и гледао у земљу. На једанпут као да му неко шану нешто на уво. Подиже главу и спази да стоји пред *оном* кућом, на самим вратима. Од *онога* вечера није овде био, нити овуда пролазио.

Неодољива и необјашњена жеља повукла га амо. Он уђе у кућу, прође целу калију, затим у први улаз десно и стаде се пењати по познатим степеницама на четврти спрат. На узаним и стрним степеницама било је веома мрачно. На сваком је савијутку застајкивао и радознано разгледао око себе. На савијутку код првога спрата било је ћерчиво сасвим скинуто с прозора: „Ово онда није било.“ помисли он. Ево и стана на другом спрату, где су радили Николашка и Миња: „Затворен; и врата су ново обојена; значи, да се издаје под криву“. Ево и трећег спрата... и четвртог... „Овде, дакле!“... Спопаде га неодлучност: врата су на томе стану била отворена широм, унутра су били људи, чуло се како говоре; то он никако није очекивао. Оклевајући мало, попе се преко последњих басамачића и уђе у стан.

И њега су сасвим изнова оправљали; у њему су била два раденика; Раскољникова као да је то поразило. Њему се по нечему представљало, да ће све наћи тачно онако, како је оставио онда, па чак може бити, и лешине на истим местима на поду. А сад: голи зидови, никакав намештај; некако чудновато! Он приђе прозору и седе на њ.

Било је свега два раденика, обојица млади момци, један старији, а други много млађи. Они су олепљивали зидове новим белим тапетима, са љубичастим цветићима, на место пређашњих жутих, избледелих и похабаних. Раскољникову се то, из неких непознатих узрока, ужасно није допадало; он је гледао на те нове тапете непријатељски, баш му је жао било, што су све тако изменили.

Раденици су очевидно закаснили, и сад су журно умотавали своју хартију и спремали се кући. Појава Раскољникова готово није ни обратила на се њихову пажњу. Они

су се о нечему разговарали. Раскољников је скрстио руке и слушао.

Најзад устаде и оде у другу собу, где је пређе стајао сандук, постеља и орман; соба му се сада учинила ужасно мала без намештаја. Тапети су били исти; у углу се оштро распознавало место где је стојао орманчић са иконама. Он погледа мало, па се врати на свој прозор.

Старији радник погледао га попреко.

— Шта тражите ви? упита он наједанпут, окренувши му се.

Уместо одговора, Раскољников устаде, изиђе у ходник, ухвати за звонце и повуче. Исто звонце, исти онај лимени звук! Он повуче други, трећи пут; ослушкивао је и присећао се. Старога, страховито мучног, одратног осећања почео се све јасније и живље сећати, он је уздрхтавао са сваким ударом, и све му је пријатније и пријатније бивало на души.

— Ама шта ћеш ти овде? Ко си? викну раденик, изишавши преда њ.

Раскољников опет уђе кроз врата.

Стан хоћу да узмем, рече, — разгледам га.

— Станови се не узимају ноћу; а осим тога требало би да дођете са кућним надзорником.

— Под је опран; хоће ли се и бојити? настављао је Раскољников. — А крви нема?

— Какве крви?

— Па бабу су овде убили са сестром. Ту је била чистава локва.

— Ама какав си ти човек? викну узнемирено раденик.

— Ја?

— Јест, ти.

— А ти би хтео да знаш?... Хајмо-те у полицију, тамо ћу ти рећи.

Раденици га погледаше, не знајући, шта да мисле.

— Нама је време да идемо, задржали смо се и сувише. Хајдемо, Аљопка. Овде се мора затворити, рече старији раденик.

— Па, хајмо! одговори равнодушно Раскољников, и изиђе први, полако се спуштајући низ степенице.— Еј, надзорниче, викну он, сивавши под капију.

Неколико људи стајало је на улици пред самим уласком у кућу, зијајући у пролазнике; оба кућна надзорника, жена, грађанин у спаваћем капуту и још неколицина.

Раскољников се упути право њима.

(Наставиће се)

УБИСТВО У УЛИЦИ ФОНТЕН *)

(СВРШЕТАК)

Десно у соби, алков — рубље, покривачи, све је по земљи, душек натопљен крвљу, беле сукње и чарапе о зиду. Орман отворен и празан, столице пообаране, а, у крви, старе новине.

Пред другим прозором, опет с дворишта, мали сто на који су суседи ставили малу боцу освећене водице у којој плива гранчица босиљка.

И на послетку, крај канабета, прострта по земљи, окупана у својој крви, потпуно нага, замршене косе, несрећна девојка!...

БЕРЛИНСКЕ ПРОПАЛИЦЕ, ЛОПОВИ И ВАРАЛИЦЕ

(СВРШЕТАК)

Нити се скидају, нити имају чиме да се покрију, већ на таквим постељама спавају једно уз друго прибијени ти бедни створови, који или немају, или неће да имају бољег стана; међу њима има и верглаша, пропалих занатлија, банкротованих трговаца, беснослених раденика, пијаница и сваких других бескућника — то је тако шарено друштво, да се не да ни замислити!

Као што су те избе пуне и препуне преко зиме, тако су опет преко лета празне, јер њихови стални гости имају меку

*) У претпрошлом броју на страни 386. под овим насловом одштампана је прича, али је случајно изостао из слога овај завршетак. Молимо читаоце да на крају те приче стр. 388. сами допишу: (свршиће се).

погледу код „мајке траве“, или где другде. Избор је велики, али бирач није велики пробирач! Врло радо преноћи он у каквој грађевини, која се зида, пењући се често и уз врло несигурне степеннице; даље поћива и по таванима и крововима, често и у железничким колима, у шупама шталама, у колима омнибусима и тањигама. Веома радо поћивају у оним великим колима, на којима се преноси намештај. Случајем се пронашло читаво гнездо бескућника у једним таквим колима; један је ноћни стражар обилазио своју ноћну линију, и у једној усамљеној улици севернога краја Берлина чује он у једној колској штали некакав ургошен жагор. Уђе унутра, и не виде никога, али кроз пукотину од кола продирала је некаква светлост. Стражар зовне једнога укућанина, и тада почну претресање кола; прво су неприметно подигли један крај платна, и унутра су спазили дванаесторицу бескућника, како су се угодно сместили, и безбрижно играју карата; светлила им је лампа, а на столу је било још остатака од вечере — парчад хлеба, шунке, кобасице и сланине. Доцније се доказало, да су то лоповска лица, која полиција одавно тражи, и да су они неколико недеља становали мирно у тој „кући“.

Модерни Берлин и не зна ништа о подземним скривалиштима, о јазбинама у које се крију сва крадена блага, и у којима се кују планови за нове и нове крађе, не зна ништа о дуплим зидовима између којих се крију злочинци, као ни о загонетним орманима, чији су задњи зидови уједно и уласци у те скривене ходнике, кроз које су могућа бегства, као што се то налази у историји криминалне полиције. Не, „модерни“ злочинац се осећа најсигурније онде, где станује сиромашан свет, сем у случају, да се нарочито због чега крије од полиције, или ако им то фино одело не допушта. А што је најчудноватије, они се састају за своја „саветовања“ баш у оним локалима, који су саграђени из најчужанијих побуда.

Али и на другим се местима могу наћи та господа, у најмањој кафани, као и у највећем и у најгледнијем ресторану, као и у прчварници, у најживљим салама, као и у мирним салама музеума. Они се радо задржавају по извесним ноћним локалима, који су обично на крају вароши; у те локале долазе обично са женскињама, које су спале већ на најнижи ниво морала. Коцкари, варалице, кесароши, лопови сваке врсте и свакојаке друге пропалице налазе се у тим локалима, а често долази до таквих сцена, које лепо показују наличје берлинскога живота. Полиција је често баш у тим локалима имала по који добар лов.

На још су нижем ступњу тако звани злочиначки локали; ударамо гласом на речи „тако звани“, јер правих злочиначких локала или гостионица, у које долазе само злочинци, има још врло мало у Берлину; али и тих „тако званих“ локала сваким даном све више и више нестаје, из разлога, које смо горе поменули, те их има сада само неких тридесет, ма да их је годину дана пре било дупло и више. Ти су локали обично приватни, или су у подрумима, аки тако удешени, да је лако могуће бегство, чим се примети близина полиције; из тога разлога и имају обично такви локали по два уласка, особито ако су на углу улице. Даље пази се и на то, да такав локал не пада много у очи мимопролазницима. Уласци су обично кроз неке узане ходнике, и за „непозване“ су врло незгодни, али „звани“ се лако налазе у њима. Скоро су сви ти локали слични један другоме: дугачка, узана просторија, нејасно осветљена гасом или петролеумом, по зидовима исцепане тапете, у средини или у ђошку један биљар, неколико десетина столица и малих столова — и то је све! Одељење, где се точи пиће обично је у споредној одаји, у коју се улази преко степенница; ту има сваковрснога хладнога јела, а може се добити и врућега. Газда је пријатан, груб, глуп, лукав, и опште онакав, како захтева сама прилика, а са својим гостима стоји у највећем поверењу, те он отуда готово свакоме зна и надимак. Шта му гости раде у локалу, не тиче га се баш ништа.

Но по неки је од таквих локала имао и лепших дана. Тако се у једном локалу виде остаци огледала — и рам огледала показује лепо „прошли сјај“, али и прошло огледало, јер од њега нема ни помена; али за то је на крутој хартији у раму написала нека рука крупним словима: „Огледало!“

У таквим је локалима потпуно прошарано друштво, и све су то особе, које су већ прошле и кроз полицију и кроз суд, а и које су биле и на робији. Као што су разнолике физиог-

номије сталних гостију тих локала, тако су исто разнолика и одела њихова. Ту је елегантно обучени коцкар, а ту је и поцепани тавански лопов, који је све одело покрао на разним местима, и који може представљати слику крајњег немања укуса. Забава је потпуно код њих „берлинска“, а не изостају и омање свађе; озбиљне се свађе ретко дешавају, и кад их има онда су то већином међу старијим злочинцима, а разуме се због поделе плена, јер злочинци чак по неки пут и „међу собом“ нису часни. Иначе се потпомажу, а особито помажу ономе, који новчано врло рђаво стоји, особито у прво време, кад који од другова изиђе из затвора или с робије, те овај и због тога, баш и противу све своје добре воље, мора да одлази у злочиначко друштво.

Криминална полиција добро зна за ова места, за ова њихова гнезда, зна од какве су штете она по јавну сигурност, и за то их често обилази и претреса. Те су посете већином ноћу, када су злочинци обично на окупу, па и тада полицајци ретко носе собом револвер, већ се ослањају на своју телесну снагу и на оловом наливени штап, од кога се тешко одвајају. Појава полиције и у препуним локалима не производи никада велико узбуђење. Овај или онај, који нема са свим чисту савест, у први мах побледи, али одмах за тим дође к себи и показује се што је могуће више равнодушно. Остали продужују свој разговор и игру карата, само мало — типе: појединци поздрављају полицајце, које они лично познају, и ови последњи прилазе својим „добрим пријатељима“, разговарају слатко са њима, и на тај начин често сазнаду по нешто што им буде после од користи.

Да би „необавештене“ обавестио, главни полицајац гласно узвикне: „Ми смо полицајци! Свако мора показати своје исправе. Ко их нема нека се одвоји на страну!“ Одмах сви гости ваде из џепова исправе, ако их имају; по неки чак и додају што при предаји исправе, али такве претресају, као и све сумњиве, па ако се пронађе који тражени злочинац, одмах се са свима онима, који немају исправе, спроводи у затвор. Веома је велика реткост, да при таквим посетама полиције покуша когод да се силом одупре или да бежи, јер свако зна, да је цео локал опкољен жандармима, и да ће само миг полицајца бити довољан, да добије троструку помоћ, а даље знају и то, да опирање може њихову ствар само да погорша, јер ће на тај начин тај чиновник одмах постати њихов непријатељ, и да ће доцније према њима употребљавати најоштрију законску силу.

Сви се ухапшени одмах „зеленим колима“ одвозе у главну полицију, да се саслушају, па се с њима поступа према закону. Они, који немају никаквих исправа, кажу где станују, и одмах се пита телефоном тај квартал, да ли има што сумњиво за овога, па ако нема, он се одмах пушта у слободу. Ако се деси, да полицијски чиновник није запамтио све особене знаке лица која се траже, он одмах погледа у књигу, у којој су записана сва та лица по азбучном реду, па ако је случајно то један од оних, кога полиција тражи, томе не помажу више сва светска скривалишта — тај може да каже с Богом слободи на дуже време.

По немачком Доб. В. Вакић.

ЈЕДАН СТАРИ АКАТ О ПУЦАЊУ НА БОЖИЋ

Благородном Господину цјелом капетану Вјеличком Члену Исправничества окружија јагодинског Стевану Михаиловићу*)

Миленко Слуга Секретара Исправничества окружија крушевачког тајућој јоште литургији на Прошли Божић чувши да се више пушака к означењу празника по староме обичају

*) Овај акт Начелства окр. јагодинског из године 1837., који нам је био љубазан дати један рођак покојнога Стевче Михаиловића износимо у листу колико као прилог ка упознавању наше раније администрације и судства, толико и да би видели наши читаоци, како забрана пуцања о божићним и другим празницима датира још из 1834. и 1835. год. и како је издавана чак у облику владаочева указа и саветског решења. Међу тим, још и данас полицијске власти припућене су, да сваког Божића и Ускрса објављују нарочиту забрану пуцања о тим празницима.

Акат овај, осим замене старог правописа новим, доносимо без никаквих других измена текста његова.

Ур.

у вароши избацило; зажели и сам једну избацити, зато довати куршумом напуњени пиштољ, стане на кућна врата и обрнувши га у авлију к дрвљанику опали; не пазећи дал има ко иза њега те тако погоди иза дрвљаника чучнувши неког Манојла ћака калуђера Дечанског ранивши га на левом рамену испод мишице до плећке. Но будући је рана лака била; то ћак после десет дана од ње сасвим оздрави, а Миленко под апел буде доведен к Управителном Совјету који цјелу ствар представи Његовој Свјетлости Милостивјешему Господару Књазу нашем на височајше решеније, на које је поднешеније Његова Свјетлост ослањајући се на свој височајши Указ од 15 фебруарија 1834 № 486 и поздни преко Совјета под 17 Декемвријем 1835 № 822. А издани налог, да се пушке при славама и торжествима никако сирјеч ни куршумом ни без куршума напуњене не избацују, и желећи да се исти Укази у сили својој задрже изволела истога Миленка височајше осудиту да шибе три пут трчи, које је Високославни Совјет посредством Исправничества крушевачког и дао у извршење привести. Високославни Совјет под 9 т. м. № 226 саопшћавајући то Исправничеству окружија јагодинског изволео је препоручити да исти догађај по целој округу своје циркулира, како би се народ усавјетовати мого и од подобни случајева чувајући се у напредак издане о томе указе, боље набљудавао, чега извршење и пазење да се извршује нарочито Исправничеству и Срезским старјешинама препоручује, као што печатане дужности члена 3 налажу.

В слјед чега по горереченом налогу високославног Совјета препоручује вам Исправничество да исти догађај по целој срезу вашем обнародуете и добро мотрите да се височајши укази по подручију вашем набљудавају.

№ 211

13 фебруара 1837.

Јагодина.

Исправничество округа јагодинског
член подолжовник левачки

Живко Шокорац

Секретар

Стеван Арачицки.

ИЗ ПОЛИЦИСКОГ АЛБУМА

Димитрије Мита Илић звани „Врка“ препредена варилица и опасан лопов.

Кад је упитан: је ли и колико је пута до сада судски осуђиван? — он је, смејући се, одговорио: „*ко ће му још и то памтити*“. Тек кад су му показали акта његових ранијих осуда, отпочео је он казивати:

— Први пут — године 1884, осуђен сам на три године робије због фалсификата. Фалсификовао сам признанице са пот-

— Други пут, а то је било 1887 год, осуђен сам од истог суда на 15 године робије у тешком окуву због једне опасне крађе и неколико превара, извршених овде у Београду. Преваре сам вршио купљењем добровољних прилога за „*хумана друштва*“. Од ове осуде издржао сам свега шест година и два месеца, а остало сам помилован. У слободу сам пуштен априла месеца 1893 год.

— Трећи пут — око половине 1894 год. осуђен сам због више превара на седам година затвора, опет од стране првостепеног суда за град Београд. И ове преваре вршио сам као и оне раније — купљењем добровољних прилога. Од ове осуде издржао сам свега три и по године а остало сам помилован, и најзад

— Године 1897 — децембра месеца осуђен сам, и по четврти пут, на две године затвора због покушаја преваре једном бакалину на „*Зеленом Венцу*“, коме сам, са фалсификованим писмом г. Стеве Крстића, трговца из Паланке, хтео придати црк кафе и сандук шећера. На несрећу моју бакалин беше паметан човек, и депешом упита г. Крстића о мени. Његов одговор донео ми је двогодишњи затвор. У осталом, преваре овакве врсте мени не иду од руке. Ја и **Алекса Костић** створени смо само за „*добровољне прилоге*“... И четврти пут осудио ме је варошки суд... За време издржања ове последње осуде, бежао сам једном из Пожаревца, али сам, само после десет дана ухваћен у Софији. Познадоше ме бугарски полицајци по слици изнетој у „*Полицијском Гласнику*“.

— Надам се, да нећете зажелети, да вам ређам и важније иступне осуде због омањих превара и крађа, јер их не би могао за два дана изређати...

Толико Мита о својим осудама.

Кад се свему изложеном дода још и то, да је Мита сада под истрагом због једне опасне крађе и неколико превара, онда се тек може најбоље видети колико је он покварен и неваљао.

И ове преваре, због којих је сада у затвору, вршио је по свом старом обичају — купљењем добровољних прилога. Са хартијом, на којој је био утиснут жиг женског друштва фалсификован потпис уважене председнице истог, он је, од неколико оvd. виђенијих личности, отпочео купити новац и ствари за поменуто друштво. Када је — 16 тек. мес. ухваћен, нађено је код њега још четири табака хартије са жигом и фалсификованим потписом. Да би се сазнало за све преваре које је Мита на показани начин извршио, а од којих он само неке признаје, као и да би се тачно сазнало: одакле је он родом, ми му износимо слику и молимо сваког оног ко о њему ма шта буде знао, да о томе извести или Управу града Београда, или непосредно наше Уредништво.

Мита има 37 год., омален је, плав, писмен је доста, вели да је родом из Београда и да је син пок. Марка Илића, обућара.

Мита је у притвору Управе града Београда, а истрагу над њим води квартал савамалски.

Сељани среза заглавског у великом броју иду у Румунију ради печалбе. На ово их гони њихова земља која је великом брдовита и каменита.

Пре пет година оде у Румунију да печали Рисим-Риста Велојић из Дрвника. Тамо је радио за све то време код разних газда а 1897 године пређе из Србије у Румунију и Паун Димчић-Вукадиновић из Кандалице. Дојчин Првуловић из Штитарца и Јеленко Стефановић из Трговишта; у Румунији се нађу са Рисимом и погоде се код једног газде да служе, па како су и раније били познати, пошто су из једне општине, саживе се као браћа.

Једном приликом Рисим мало напит почне да прича како има код себе 100 наполеона, и како би се радо оженио. Паун и Јеленко када чују ово, одмах почну смишљати план како би Рисима убили, па да дођу до тако грдног новца.

По њиховом причању они су знали да нема Рисим баш толико новца, али су рачунали да има бар 50 наполеона, када је већ 5-та година како је у печалби, а при том је врло штедљив.

За оваке њихове комбинације Дојчин није знао, јер му нису смели да саопште, не знајући да ли је сигуран.

Првог јуна тек. године договоре се да изађу од газде Макриа и да се врате својим домовима. Сутра дан се крену пошто су плату примили и пођу пешке. Уз пут пред вароши

писом г. Љубе Бојовића, новинара и са истим наплаћивао претплату за лист „Врка“, који тада издаваше г. Бојовић. Због тога сам и прозват „Врка“. Осудио ме је првостепени суд за град Београд а од осуде издржао сам свега годину и седам месеци. Остало ми је опроштено у путу Највише милости.

Вослујем вечерају у једној механи и добро се напију а Рисима напију толико да ништа није знао за себе. Како их по овом у путу ухвати ноћ реше се да ноће у једном бранику.

Ту у разговору почну као у шали говорити да закољу Рисима и новац му узму. На ово им Рисим такође у шали одговори, да нема много новаца како они мисле. По овом сви лежу један до другога. Рисим уморан и пијан одмах за спа. Паун скочи, извади нож и почне Рисима да коље а Јеленко га је као најмлађи држао. Паун је тако заклао Рисима да му је главу од трупа одвојио, и како он каже, „фрлио је у страну и бојао се да не устане“.

За овим Паун му одреша и скине њемер, па га сва тројица ухвати и баце у страну у један шевар. Новац преброје и нађу 14 наполеона. Паун и Дојчин узму по 5, а Јеленко 4 наполеона. Кад је Паун видео да је пара мало „одмах је се, вели, покајао“.

У Вослују ручају, возом дођу до Калафата, лађом у Видин па преко Вршке Чуке пешнице у Србију.

Румунска полиција одмах је почела истрагу и притворила 3 сељака из среза тимочког, које суд пусти, јер их одбране сведоци са којима су на раду тих дана били.

Када се ови из среза тимочког врате у Србију, овај су случај причали те мати покојног Рисима подигне тужбу начелнику среза заглавског и у исто време изјави да сумња на Дојчина и остале, јер је Јеленко причао у поверењу неким женама, да су Дојчин и Паун убили неког човека за новац, а он је гледао па не сме да прича, јер ће и њега да убију. На испиту сви признаду дело и опширно испричају.

Паун

Дојчин

Јеленко

ОКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА.

Ђорђе Николић — Кочић, позната варалица, који обмањује лаковерни свет обећањем проналаска блага „Цара Лазара“, прогнат је 22 тек. м. на свагда у Аустро-Угарску од стране Управе града Београда, а по пресуди кварта савамалског од 12 тек. мес. Бр. 9826. Управа града Београда позива све полициске а нарочито пограничне власти, да на повратак ове јединствене варалице обрате најстрожу пажњу, а у случају повратка да га казне за повраћај из прогонства и понова прогнају. Ђорђе је родом из Босне, има 34 год. омален је, сувоњав, риђ. Некада је био контролор дувана у округу ваљевском, па је из службе због злоупотребе отпуштен.

Опширни опис о Ђорђу, може се видети у броју 42. „Полицијског Гласника“ од ове године на страни 327., из њега се може свако уверити, колико је овај неваљалац опасан за лаковерни свет.

ПОТ Е Р А.

Ноћу, између 16—17 тек. мес. око 10 часова, два непозната лица напала су Косту Пешића, чувара железничке пруге на стражари бр. 147, **његу смртно ранили**, а кћер му тешко повредили, и том приликом, отели и однели: две турске велике дупле мџеџије и један златан прстен. Један од разбојника био је повисок а други омален, имали су од прилике 20—28 год., оба су била одевена у црно сукнено одело, гуње су им са рашивеним рукавима, на глави су имали старе улепљене фесове, на ногама пресне опанке. Један од разбојника у борби са Костом и њерком му заборавио је свој јатаган, чије су корице од дрвета и обвијене жутом жицом. За разбојницима наређује се најживље тражење како полиц. тако и општин. властима. Пронађене под сигурном стражом треба спровести нач. среза лесковачког с позивом на депешу Бр. 20178, или Управи града Београда на Бр. 31180.

Сима Ђуришић Каштрнић, коцкар, родом из Ужица, извршио је у месту рођења једну опасну крађу и побегао. Начелник среза ужичког депешом Бр. 11913, од 20 тек. мес. моли све полициске власти, да Симу у својим домањима живо потраже и у случају проналаска њему стражарно спроведу. Пронађени Сима може се спровести и Управи града Београда с позивом на Бр. 31234.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Уз овај број шаљемо нашим претплатницима *Садржај* „Полицијског Гласника“ за целу ову годину.

Сачували смо извесан број целокупних комплета од ове године. Њих ћемо повезати и даћемо на поклон овим полициским чиновницима, — среским начелницима или писарима — који су из свога среза до краја декембра измирили дужну претплату.

Због склапања рачуна, овогодишњих рачуна спремања нових књига и адреса за идућу годину, први број 1900. године изаћи ће у суботу по новој години. На случај какве преке потребе лист ће изаћи и раније.

г. Б. *Новаковић*, ср. нач. Књажевац. Примљено је. И начин описа и све друго добро је. Хвала.